

Forslag til Finanslov for 2010

Forelæggelsesnotat

(Medlem af Naalakkersuisut for Finanser)

1. behandling

På vegne af Naalakkersuisut fremlægger jeg hermed finanslovsforslaget for 2010.

Forslaget har som overordnet mål at igangsætte en bred indsats for at sikre en social genopretning af det grønlandske samfund og genoprette økonomien. Samtidig er der skabt plads til at implementere den første fase af Selvstyret ved at hjemtage råstofområdet.

Der er tale om en finanslov, hvor fokusområderne indebærer en indsats som vil tage flere år, og som samtidig skal tage hensyn til, at den internationale finanskriser fortsat vil påvirke udsigterne for den grønlandske økonomi i negativ retning. I bedste fald er vores økonomi stagnerende, og der er ingen tvivl om, at vores økonomiske råderum vil være smallere i årene der kommer.

På den baggrund vil jeg derfor opfordre alle partier til at indgå i en konstruktiv debat med vilje til prioritering og samarbejde.

Hvad er det så vi skal samarbejde om?

Naalakkersuisut foreslår, at der skal anvendes flere midler målrettet børn og unge. Vi foreslår en række initiativer, der skal nedbringe ventelisterne både på sundhedsområdet og til almennyttige boliger. Og endelig foreslår vi, at der sker en forhøjelse af førtidspensionerne. Samtidig lægger vi op til, at fastholde de seneste års uddannelsesindsats men også styrke den ved at fremskynde en række af de nødvendige anlægsinvesteringer, der skal foretages på området.

Disse initiativer er nødvendige for at foretage en social genopretning af det grønlandske samfund.

Naalakkersuisut vil også implementere den første fase af Selvstyret ved at hjemtage råstofområdet fra den danske stat fuldt ud fra den 1. januar 2010. Dette inkluderer også ansvaret for sundhed og sikkerhed for offshorearbejde. Omkostningerne hertil er indregnet i forslaget.

Set i lyset af udsigterne for den grønlandske økonomi er det afgørende, at vi ikke bruger flere penge end vi får ind. Derfor fremlægger Naalakkersuisut et finanslovsforslag, hvor der er balance mellem indtægterne og udgifterne på drifts- og anlægsdelen af finansloven.

Der budgetteres med et DAU-resultat med et underskud på 226 mio. kr. i 2010 og faldende til et underskud på 27 mio. kr. i 2013.

Trækker vi udlån og afdrag fra DAU resultatet kan vi se udviklingen på Selvstyrets drifts- og anlægsudgifter. Altså de midler, der ikke kommer direkte tilbage igen. Her kan vi se, at den økonomiske udvikling i perioden 2004-09 ikke har været brugt til at skabe det fornødne økonomiske råderum, som er påkrævet hvis man fremadrettet skal kunne igangsætte nye velfærdstiltag eller hjemtage flere ansvarsområder til Grønland.

Denne udvikling skal vendes. Det har derfor været nødvendigt for Naalakkersuisut at foretage prioriteringer af udgifterne men også indregne nye indtægter for at finansiere den sociale genopretning af det grønlandske samfund. Dette er ikke populært, men nødvendigt.

Finanslovsforslaget viser et overskud på 1,6 mio. kr. på drift og anlæg i 2010 stigende til 100 mio. kr. i 2013. For Naalakkersuisut er det afgørende, at den endelige finanslov er i balance i 2010. I en tid med finanskriser skal hver en krone bruges med størst mulig omhu og nye tiltag skal være finansierede, når de indføres. Af hensyn til fremtiden er det også vigtigt, at vi ikke skaber et strukturelt underskud, som vores børn og efterkommere skal rydde op efter.

Naalakkersuisut vil derfor opfordre alle partier og medlemmer af Inatsisartut til at forpligte sig til at holde denne balance i de videre forhandlinger. Det er vigtigt for os at understrege, at vi her har fremlagt et forslag, som er til forhandling. Vi ønsker at indarbejde alle gode initiativer i den endelige finanslov. Men vi ønsker samtidig at slå fast, at alle forslag til initiativer på forhånd skal være finansierede. Naalakkersuisut ønsker ikke at gå på kompromis med en holdbar finanspolitik i en tid med en global økonomisk afmatning.

Prioriteringer i FFL 2010

Det er ikke alene vigtigt, at vi ikke bruger flere penge end vi tjener. Det er ligeså vigtigt, at midlerne bruges med omtanke. Vi skal sikre, at de penge vi giver ud, kommer tilbage i landskassen, eller ikke medfører en række andre følgeudgifter. Dette er linjen i de forslag som Naalakkersuisut ønsker at bruge penge på.

I Naalakkersuisut har vi prioriteret, at der afsættes midler til børn og unge. Derfor foreslår vi, at der oprettes en reserve på 25 mio. kr. årligt, som kan udmøntes når det står klart hvordan vi bedst kan forbedre vilkårene for de børn der trænger til hjælp. Finansieringen hertil vil først og fremmest komme fra en afskaffelse af børneopsparingen. På den måde vil vi allerede i dag kunne hjælpe de udsatte børn frem for at vente til børnene er 18 år.

Ligeledes foreslår vi, at der anvendes 7,5 mio. kr. ekstra til nedbringelse af ventelisterne på en række operationer. Et tilsvarende beløb vil blive anvendt i år, og Naalakkersuisut håber, at der er flertal for at yde folk med blandt andet hofteproblemer en særlig indsats her og nu, frem for at bruge et højere beløb senere på førtidspensioner og andre følgeudgifter, som følge af manglende behandling.

Men de der alligevel har behov for førtidspension skal have ordentlige vilkår. Derfor foreslår Naalakkersuisut, at der afsættes 17 mio. kr. årligt til en forhøjelse af førtidspensionen.

På anlægsområdet foreslås en reserve med fokus på regional udvikling. Midlerne hertil er fundet ved at omprioritere midler fra byggeri i bygder og yderdistrikter. Det betyder ikke, at alt boligbyggeri i bygderne vil stoppe helt. Byggeri af boliger i bygder med befolkningsstiltvækst og udviklingsmuligheder vil stadig ske.

Men Naalakkersuisut ønsker ikke at ignorere det faktum, at vi ser en stigende tilflytning til vores største byer. Dette presser boligmassen i disse byer samtidig med, at vi i disse byer har et påtrængende problem med nedslidte og uegnede boliger.

Ventelisten på boliger i disse byer er endda så stor, at problemet med hjemløse mennesker er stigende. At der er hjemløse mennesker i dagens Grønland kan vi ganske enkelt ikke være bekendt.

Derfor vil Naalakkersuisut som led i den sociale genopretning af Grønland arbejde hårdt for at pengene primært bruges til finansiering af almennyttige boliger til gavn for de mindrebemidlede i vores land.

Men hvor og hvordan pengene præcist skal anvendes, afgøres først når Naalakkersuisut har fået analyseret erhvervsmuligheder og bosætning i de enkelte regioner. Den analyse bliver grundlaget for regionale udviklingsplaner, som klarlægger rammerne for en langsigtet og bæredygtig erhvervs- og boligpolitik. Vi ønsker ikke at foregribe udviklingen på baggrund af følelser, men vil forholde os til fakta og handle derefter. Det er derfor, at midlerne er placeret på en reserve og ikke allerede nu afsat til konkrete projekter.

Men for at kunne finansiere de nødvendige nye initiativer og få en finanslov i balance er det ikke nok kun at omprioritere. Færre udgifter, større indtægter og brugerbetaling er nødvendige.

Derfor lægger Naalakkersuisut op til en række besparelser. Her skal Selvstyret gå forrest, og derfor foreslår vi administrative besparelser og effektiviseringer på driften i centraladministrationen og underliggende institutioner for næsten 20 mio. kr. årligt. Målet er, at det sker på en måde, der så vidt muligt ikke går ud over serviceringen af borgere og politikere, de såkaldte kerneydelser.

Det er Naalakkersuisuts opfattelse, at de foreslåede effektiviseringsmål er af en sådan størrelse, at de stiller krav til enhedernes evne til koordination på tværs og til nytænkning, men også at de er realistiske og nødvendige som led i målet på at opnå en mere selv bærende økonomi. Her må de ansvarlige for driften af selvstyrets enheder også vise et godt eksempel for resten af samfundet, selv om dette kan være en vanskelig proces i en overgangsfase. For at de pågældende enheder får god tid til at indstille sig på de planlagte besparelser og til at opnå disse gennem konkrete effektiviseringsinitiativer i forhold til deres administration og drift, vil der forinden Inatsisartuts vedtagelse af finanslovsforslaget foreligge et konkret ændringsforslag til udmøntningen af besparelserne på hovedkontoniveau.

Naalakkersuisut mener, at sikringen af en sund samfundsøkonomi er et fælles ansvar. Derfor er det også rimeligt at kommunerne påtager sig sin del af de administrative besparelser. Et af hovedformålene med strukturreformen er administrative besparelser. Det er besparelser som kommunerne allerede er i færd med at gennemføre. Naalakkersuisut foreslår derfor, at bloktilskuddet reduceres med 36 mio. kr. årligt. Det er samtidig vigtigt, at besparelserne ikke påvirker den fortsatte bygge- og anlægsaktivitet i kommunerne negativt. Naalakkersuisut og kommunerne er i god dialog omkring spørgsmålet, og vil samarbejde om at sikre dette.

For at finansiere den sociale genopretning af Grønland er det udover besparelser også nødvendigt, at gennemføre en række forhøjelser af skatter og afgifter. Det er vigtigt for Naalakkersuisut, at dette sker på en social og miljømæssig afbalanceret måde.

Samtidigt er det vigtigt for Naalakkersuisut, at støtte de økonomisk svagest stillede i vores samfund og sørge for, at tilskud går til dem der reelt har det største behov. Derfor nedsætter Naalakkersuisut en Skatte- og Velfærdskommission, der skal kulegrave vores skatte- og velfærdssystem og fremkomme med anbefalinger til, hvorledes vi kan indrette vores skatte- og velfærdssystem med henblik på et robust velfærdssamfund, der dækker fremtidens behov, også set i lyset af befolkningsprognoserne.

I vores finanslovsforslag har vi indarbejdet indtægtsreserver på 45 mio. kr. i overslagsårene. Disse vil blive udmøntet i takt med at skatte- og velfærdskommissionen fremlægger deres anbefalinger.

Derudover vil vi allerede i 2010 gennemføre en forhøjelse af skatten på fri bil, fjerne muligheden for at indføre afgiftsfrie varer såsom cigaretter, spiritus og parfumer ligesom vi finder det rimeligt, at dem der

udnytter vores fælles ressourcer betaler for dette. Derfor foreslås, til dette finanslovsforslag, en øget rejeafgift samt afgift på torsk og hellefisk. I den kommende fremtid skal det ikke kunne udelukkes, at et nyt afgiftssystem for de levende ressourcer vil være en bedre løsning.

Det sidste element i finansieringen af den sociale genopretning af Grønland er øget brugerbetaling.

I første omgang foreslår Naalakkersuisut, at fiskerierhvervet er med til at finansiere driften af Grønlands Fiskerilicenskontrol. Desuden finder vi det rimeligt, at ansatte i Selvstyret skal betale for deres vakantboliger. På infrastrukturområdet bliver der skabt mulighed for, at Royal Arctic Line kan forny sine bygdeskibe, og til at Mittarfeqarfiit kan få nyt materiel til at drive og vedligeholde lufthavnene. Igen er der tale om investeringer, som begrænser de fremtidige udgifter til lappeløsninger, og igen er der tale om finansierede forslag, da virksomhederne henter finansieringen gennem forhøjede brugerbetaling.

Alle der udnytter fællesskabet skal være med til at betale for det. Det håber jeg, at vi kan blive enige om.

Genopretning af økonomien

Som sagt har vi i de seneste 5 år set på, at Landskassens udgifter er vokset hurtigere end indtægterne. Hvis markante skatte- og afgiftsstigninger skal undgås, er det nødvendigt at Landskassens udgifter nedbringes. Dette bliver ikke mindre aktuelt på baggrund af den verdensomspændende finanskriser, som medfører en større risiko for, at Landskassens indtægter falder yderligere. Derfor er det så vigtigt med en stram finanspolitik og en finanslov i langsigtet balance.

I den forbindelse er det også vigtigt for Naalakkersuisut, at kommunerne er med til at tage ansvar for den økonomiske genopretning og dialogen hermed er allerede igangsat og vil pågå målrettet i hele forhandlingsforløbet frem mod vedtagelsen af den endelige finanslov for 2010.

Allerede i 2010 er det nødvendigt for Landskassen at optage lån i udlandet. I første omgang vil midlerne blive udlånt videre til Nukissiorfiit i forbindelse med anlæggelse af vandkraftværker, men hvis ikke Inatsisartut støtter tanken om at have balance mellem indtægter og udgifter, bliver det nødvendigt også at optage udlandslån til den daglige husholdning. Det kan vi ikke byde dem, der skal betale regningen efter os. Dem som vi alle ønsker at hjælpe med øget velfærd og nye initiativer.

Derfor er Naalakkersuisuts finanslov præget af en vilje til en social genopretning af Grønland, fuld finansieret gennem besparelser, merindtægter og brugerbetaling.

Naalakkersuisut er selvfølgelig indstillet på at lytte til, hvad de andre partier har af forslag til finansloven for 2010. Det vi har fremlagt er jo ikke den endelige lov, men et udgangspunkt for en forhandling. Derfor vil vi forsøge at inddrage Inatsisartuts forslag. Ligeledes har Naalakkersuisut selv en række forslag til yderligere initiativer, som vi gerne vil drøfte med partierne med henblik på et ændringsforslag. Jeg vil ikke gå i detaljer her, men både på det sociale område, på sundhedsområdet og i forhold til byggerne gør vi os tanker, som vi vil præsentere i løbet af forhandlingerne.

Alt er derfor til forhandling. Bortset fra én ting: der skal være finansiering for nye initiativer, da den nye koalitions har truffet en principbeslutning om, at den endelige finanslov for 2010 skal være i balance på drift og anlæg.

Med disse ord, overlader jeg Naalakkersuisuts forslag til finanslov for 2010, til Inatsisartuts velvillige behandling.